

ΜΗΧΑΛΝΕΖΑΙ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ ΜΟΝΟΝ : 'Εν Ἀθήναις καὶ ταῖς ἐπαρχ. φρ. 20. — 'Εν τῷ ἔξωτ. φρ. 30

ΑΓΓΕΛΙΑΙ: ἅπαξ ἢ δις, λ. 40, τρίς ἕως ἑξάκις λ. 20, κατὰ μῆνα λ. 15, ἔτος ἢ ἑξαμηνίαν λ. 10.

— ΓΡΑΦΕΙΟΝ, ὁδὸς Μουσῶν, Ἀριθ. 6, ἀπέναντι τῆς οἰκίας Φιλήμορος παρὰ τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος. —

B. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ ΔΙΕΤΡΩΓΗΣ

ΚΗΔΕΙΑ

ΑΛΞ. ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΥ

'Απὸ τῆς πρωῆς τοῦ Σαββάτου πᾶσα ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν περιεβλήθη τὴν μορφήν εὐρυτάτου νεκροταφείου, τὸ ὁποῖον ἐπλήρου ὀλόκληρον ὁ νεκρὸς τοῦ **Ἀλεξάνδρου Κουμουνδούρου**. Τὴν ὑστάτην αὐτοῦ πνύην διεδέχθη νεκρική σιγή ἀπάντων τῶν κατοίκων τῆς πρωτεύουσας τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους. Οἱ βραδαῖς καὶ πένθιμοι ἤχοι τῶν κωδῶνων τῶν ἐκκλησιῶν ἤκούοντο μόνον ἐν τῷ μέσῳ τῆς βαθυτάτης ἡμερίας, ὑπενθυμίζοντες τοὺς βωβοὺς κρότους τῶν τηλεβύλων ναυαγήσαντος πλοίου. . .

'Η φαιδιότης πρὸ μικροῦ ἀπεχαιρέτισε τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν, εἰς δὲ τὰ βλέμματα ὄλων διαφαίνεται βαθύτατον πένθος, τοῦ ὁποῖου τὸ αἷτιον πάντες γινώσκομεν, ἀλλ' οὐδεὶς τολμᾷ νὰ προσέρῃ, ἵνα μὴ ἐκραγή ἢ ψυχὴ του εἰς λυγμοὺς παιδικούς. Τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς ὑπερβαίνει τὴν σκληρότητα πάσης καρδίας. Ὁ ἐπικαλύψας τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν μελανὸς πέπλος ἀναστρέφει καὶ τὰ χρονικά σημεῖα τοῦ ἐνιαυτοῦ, τὰς δὲ ἡμέρας τῆς ὑψίστης εὐθυμίας μετατρέπει εἰς ἡμέρας ὑψίστης συμφορᾶς.

*

'Εκεῖ παρὰ κάτω παρὰ τὴν πλατεῖαν τὴν Ἀ'Ελευθερίας καὶ ἐν τῷ δημοτικῷ κέντρῳ αὐτοῦ οἴκῳ κεῖται ὁ νεκρὸς τοῦ **Ἀλεξάνδρου Κουμουνδούρου**. Πρὸ μικροῦ ἀκόμη τὸ ὕστατον αὐτοῦ μεῖδιμα ἐπλανᾶτο ὑπὸ τῶν χειλέων του, ὡς ἡ τελευταία ἀκτὴ τοῦ ἡλίου ἐν αἰθριωτάτῳ οὐρανῷ πρὸ τῆς δύσεώς του. Πρὸ μικροῦ μόλις ἢ ἐξησθενημένη αὐτοῦ πνοὴ ἐξωογόνει χιλιάδας ψυχῶν, καὶ ἡ ἀποσθεννυμένη ὀλονὲν λαλιὰ του συνεκράτει ἐν αὐταῖς παρήγορον τὴν ἐλπίδα. Ἀλλ' ἔπαυσε νὰ λαλή καὶ νὰ πνέῃ καὶ οὐδὲ μεῖδιμα πλέον!

— Μετὰ τὸν Δελφειώργην, τὸν Ζαΐμην, τὸν Βούλγαρην, καὶ ἄλλους ὑπέκυψε καὶ ὁ ἐπιφανέστερος τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος πολιτευτῆς, ἐν μέσῳ δὲ τῆς σκοτίας, ἧτις περιβάλλει τὸν πολιτικὸν ἡμῶν ὀρίζοντα, κατεχόμεθα ὑπὸ κρουροῦ

φρίδου, μὴ ἐνορῶντες ἐν αὐτῷ εἰμὴ λιποψυχούσας τινὰς πυγολαμπίδας· τοὺς ἀστέρας πρέπει νὰ ζητήσωμεν εἰς τὸν οὐρανόν!

*

'Απὸ τὴν δευτέραν ὥραν τοῦ Σαββάτου, πλήθος πολὺ συνέρρεεν ὑπὸ τὸν οἶκον τοῦ **Κουμουνδούρου**, τὰ δὲ μελανά ἐμβλήματα, αἵτινα περιεζώνουν τοὺς ἐξώστας καὶ τὰ παράθυρα τῆς οἰκίας δὲν ἄφινον οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν, ὅτι ὁ μέγας ἀσθενὴς δὲν ὑπῆρχε πλέον ἐν τῇ ζωῇ! Ἀνήρχετο τότε περίτρομον τὸ πλήθος τὰς βαθμίδας τοῦ πενθοῦντος οἴκου καὶ ἐζήτει νὰ ἴδῃ τὸν προσφιλῆ του νεκρόν· μετὰ μικρὸν τὸν ἀνεύρισκεν, ἀλλ' ἄμα δὲν τὸν ἀνεγνώριζε, τοσοῦτον ἡ νόσος καὶ ὁ χρόνος εἶχαν ἀλλοιώσει τοὺς γλυκεῖς καὶ εὐγενεῖς αὐτοῦ χαρακτῆρας.

'Εν τῷ κέντρῳ τῆς μεγάλης αἰθούσης τοῦ οἴκου ἐστήθη τὸ βᾶθρον ἐπὶ τοῦ ὁποῖου κατετέθη τὸ λείψανον τοῦ **Κουμουνδούρου**. Μάτην προσπαθῶ ν' ἀναγνωρίσω ἐν τῇ σορῷ ἐκείνῃ τὴν ζωηράν καὶ θυμηδῆ μορφήν τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Ὁ θάνατος ἀπέσβεσε καὶ αὐτὸ τὸ μεῖδιμα ἀπὸ τῶν χειλέων του σὺν τῷ ὁποίῳ ἐγεννήθη ὡς δίδυμος ἀδελφὸς ὁ **Κουμουνδούρος**. Οἱ ὀφθαλμοὶ του δὲν ἐκλείσθησαν μόνον, ἀλλ' ἐξηφανίσθησαν ἐν ταῖς κόγχαις αὐτῶν· τὰ μῆλα τοῦ προσώπου του ἐξογκώθησαν μικρὰν, ἐν ᾧ αἱ παρειαὶ του ἐκοιλώθησαν εἰς βαθμὸν καταπληκτικῶν. Μόνος ὁ μύσταξ καὶ τὸ μικρὸν αὐτοῦ ὑπογένειον διεσώθησαν ἐκ τῆς παραμορφώσεως ἐκείνης μορφῆς.

*

Σιγὴ, σιγὴ ἄψυχος ἐπικρατεῖ ἐν τῇ τετραγώνῳ αἰθούσῃ, πληρουμένη ἀκαταπαύστως ὑπὸ ἀνθρώπων προσερχομένων μετ' εὐλαθείας νὰ ἀσπασθῶσι τὸν μέγαν νεκρόν. Ἐν τῇ πληθύνῃ ἐκείνῃ τοῦ συμπεπυκνωμένου πλήθους δὲν ὑπάρχει διάκρισις φύλου καὶ ἡλικίας, ὀνομάτων καὶ κοινωνικῆς τάξεως. Τοὺς πάντας ἐκεῖ καλεῖ τὸ αὐτὸ καθῆκον, καὶ πάντες κατέχονται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ αἰσθήματος. Ὁ θάνατος τοῦ Κουμουνδούρου ἐπληξεν ὄλους εἰς τὴν καρδίαν καὶ συνωθοῦνται τῶρα περὶ τὸν νεκρόν αὐτοῦ διὰ νὰ τὸν ράνωσι μὲ τὰ δάκρυά των!

'Εν μιᾷ στιγμῇ πληροῦται ὁ οἶκος ὀλόκληρος καὶ οἱ θάλαμοι αὐτοῦ καὶ οἱ διάδρομοι καὶ ἡ κλιμαξὶ καὶ ἡ εἴσοδος καὶ τὰ προαύλια καὶ ἅπας σχεδὸν ὁ εὐρὺς παρὰ τὴν πενθοῦσαν οἰκίαν γῶρος. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς πληθῆος ἐκείνης, ἧτις κινεῖται ὀλονὲν καὶ συνταράσσεται, ἀκούονται ἐνίοτε

φωναί σπαρακτικά μιγνύμενοι μετά τῶν ἐπιθέτων προστάτης, εὐεργέτης, πατριώτης καὶ ἄλλων, ἅτινα κινῶσιν εἰς δάκρυα καὶ τὴν ἀπαθεστέραν καρδίαν.

Τὸ πλῆθος ὡς ἐξογκούμενον κῆμα ἀνέρχεται ὀλονὲν τὴν κλίμακα καὶ ἐν τῷ ἀκατασχέτῳ αὐτοῦ πόθῳ τοῦ νὰ ἀσπασθῆ τὸν ἡγαπημένον νεκρὸν τοῦ συνωθεῖται θορυβῶδως, διότι γνωρίζει ὅτι ὁ πρὸ μικροῦ ἀσθενὲς του δὲν ταράσσεται πλέον ὑπὸ τοῦ θορύβου! Καὶ παρελαύνει ὄλον ἐκεῖνο τὸ πλῆθος περὶ τὸ βῆθρον καὶ ἵσταται μικρὸν καὶ ἀναβαίνει γὰς βαθμίδα αὐτοῦ καὶ ἀσπάζεται τὸν κατακειμένον νεκρὸν μετ' ἀληθοῦς ἀλγους καὶ ἀπέργεται εἰτα μὲ τὴν καρδίαν του μικρὸν ἐλαφρυνθεῖσαν ἐκ τῶν δακρύων, ἅτινα τὴν ἐπιημύρουν!

Ἡ μεγάλη αἴθουσα, ἐν ἣ κείται ὁ νεκρὸς, ὡς καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ τῆς οἰκίας ἐκαλύφθησαν ὑπὸ μελανῶν ὑψομάτων καὶ δὲν ὑπάρχει ἀντικείμενον ἐν τῷ πρὸ μικροῦ διαγελωτικῷ οἴκῳ ὅπερ νὰ μὴ φέρῃ τὸν πένθιμον πέπλον. Νομίζεις, ὅτι σὺν τῷ ἀποσθεσθέντι μειδιάματι τοῦ Κουμουνοῦρου ἀπέπτα καὶ πᾶσα χαρὰ ἀπὸ τοῦ οἴκου αὐτοῦ.

Εἰς πᾶν δωμάτιον διαγιγνώσκεις μορφὰς ἀλγούσας καὶ εἰς πᾶσαν γωνίαν βλέπεις κλαίοντας ὀφθαλμούς. Ἐκλαμβάνεις ὄλον ἐκεῖνον τὸν πενθοῦντα κόσμον ὡς ἀδελφὸν ἢ υἱὸν τοῦ ἀποθανόντος· ἀλλ' ὅταν ρίψῃς τὸ βλέμμα σου πρὸς τὸν ἐξοχὸν καὶ εὐεργετικὸν βίον τοῦ Κουμουνοῦρου, καὶ ὅταν νῦν ρίψῃς αὐτὸ πρὸς τὴν νεκρὰν ἐκείνην σορὸν καὶ ἀτενίσῃς τὴν συμπαθῆ πλὴν μαρτυρήσασαν ἐκείνην μορφήν, γίνεσαι ὡς ἀδελφὸς ἢ τέκνον τοῦ γηραιοῦ νεκροῦ καὶ κλαίεις μετὰ τούτου ἄλλου ἀπορρησθέντος κόσμου.

Παρὰ τὴν νεκρικὴν αἴθουσαν καὶ εἰς τὸ βῆθος τοῦ ἀντιθαλάμου αὐτῆς, κάθηται βρυσηνῆς καὶ σιγῶσιν ὡς τάφος ἢ σύζυγος τοῦ Κουμουνοῦρου. Ἦνε καταβεβλημένη ὑπὸ τῶν πόνων καὶ τῆς ἀσθενείας, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τῆς δὲν δύνανται πλέον νὰ διερμηνεύσῃ τὸν ἀμάθητον πόνον τῆς. Ἀλλ' ὅταν ὁμάς συμπαθοῦσῶν γυναικῶν ἐρχεται νὰ τὴν παρηγορήσῃ, ὅταν οἱ στέφανοι κατατίθενται ἐπὶ τοῦ νεκροῦ τῆς συντρόφου, ὅταν τὰ σωματεῖα καὶ οἱ σύλλογοι διαδέχονται ἀλλήλους, καὶ παρέρχονται ἀσπαζόμενοι τὴν χεῖρά τῆς, τότε, ὡ τότε ἡ ἀτυχὴς χήρα ἀνοίγει τὰ χεῖλη τῆς καὶ τονίζει βαθύ μοιρολόγι εἰς τὸν γηραιὸν τῆς Μένης λέοντα.

Ἀλλ' ἰδοὺ ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον ἐρχονται νὰ κατατίθωσιν ἐπὶ τῆς σοροῦ του μεγίστην σειρὰν στεφάνων, καὶ ἐπὶ τούτων πάλιν ἄλλον, καὶ μετὰ μικρὸν νὰ καλυφθῆ ὁ νεκρὸς ὑπὸ ἀνθέων, ἀρωμάτων καὶ ταινιῶν. Πᾶσα ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ δούλη καὶ ἡ ἐλευθέρα δὲν λησμονεῖ τὸν μέγαν προστάτην τῆς καὶ σπεύδει νὰ καταθέσῃ ἐπὶ τοῦ νεκροῦ του στεφάνους. Πᾶσα γωνία ἐλληνικὴ καὶ πᾶσα καρδία θέλει νὰ στεφανώσῃ τὸν ἐξέχον ἄνδρα, καὶ ὅταν ἐπὶ τῆς σοροῦ αὐτοῦ ὑψῶται πυραμῖς δαφνοφόρων στεφάνων, τοὺς ὁποίους ὄλος ὁ Ἕλληνας νικῶς λαὸς κατέθηκεν ἐπὶ τοῦ ἀρχηγοῦ του, ἐνθυμούμαι τὸ στίχον "Ἕλληνας ποιητοῦ.

ἰδὼ κοιμᾶται ὁ λαὸς μὲ στέμμα βασιλέως.

Ἡ Κρήτη, ἡ αἰματοσταγῆς Κρήτη, ἐσπευσε ἐκ τῶν πρώτων νὰ καταθέσῃ τὸν ἰδικόν της, οἱ δὲ ἀπλοῖκοι ἀλλὰ λεοντόκαρδοι αὐτῆς ἀρχηγοὶ ἐκλαυσαν ὡς παῖδες πρὸ τοῦ μεγάλου νεκροῦ, ὅστις ἡγάπησε τὴν δούλην νῆσον ὡς ἰδικήν

τὸν πατρίδα. Ἡ Θεσσαλία καὶ ἡ Ἡπειρος ἐξ ὄλων τῶν μερῶν αὐτῶν ἐτρεψαν νὰ καταθέσῃ στεφάνους εἰς τὸν ἐλευθερωτὴν των. Πᾶσα δὲ ἡ ἐλευθέρα Ἑλλάς πενθηφοροῦσα ἐδαφνηφόρησε τὸ πολυτιμώτερον τῶν τέκνων τῆς.

Τὰ σωματεῖα ὅλα καὶ οἱ σύλλογοι κατέθηκαν στεφάνους. Οἱ δῆμοι καὶ αἱ ἐπαρχίαι κατέθηκαν ἐπίσης τοιούτους καὶ ὅταν πᾶσαι αἱ ὁμάδες ἐξεπλήρωσαν τὸ θλιβερὸν τοῦτο καθῆκαν ἐσπευσαν οἱ ἰδιῶται νὰ συμπληρώσῃ τὴν ἐκφρασὴν τῆς βαθείας εὐγνωμοσύνης καὶ κατετίθεντο ὄλον ἐστεφάνοι καὶ ἀπαγγέλλοντο ὄλον ἐπροσφονήσεις εἰς τὸν νεκρὸν.

Ὁ Στέφανος τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ φίλων συνοδεύθη ὑπὸ θερμῆς τοῦ Ζηνοπούλου προσωνήσεως· ἐπίσης τοῦ δραματικοῦ συλλόγου, τῆς Κρήτης καὶ Θεσσαλίας, τῆς Μεσσηνίας, πολλῶν ἐπαρχιῶν καὶ πολλῶν δήμων. Ἄλλοι πάλιν στέφανοι κατετίθεντο ἐν μυστηριώδει σιγῇ, ἀλλὰ κατεβρέχοντο ὑπὸ δακρύων, καὶ ἄλλοι συνοδεύοντο ὑπὸ λυγμῶν.

Ἡ συρροὴ τοῦ πλῆθους ὄλον ἐαῖνε καὶ ὅσον προσεγγίζῃς ἢ στιγμῇ τῆς ταφῆς τοσοῦτον γίνεσαι πολυπληθεστέρα. Παῖδες, γέροντες, γυναῖκες ἐρχονται νὰ ἀσπασθῶν τὸν νεκρὸν. Τὸ ἀλγεῖνον αἰσθημα ὑπὸ τοῦ ὁποίου κατέχονται πάντες δὲν σταματᾷ ἕως ἐδῶ: τὰ δάκρυα καὶ οἱ ἀσπασμοὶ δὲν εἶναι ἐπαρκῆ· ἡ καρδία στενοῦται ἐν τῇ σιγαλῇ ταύτῃ ἐκδηλώσει τοῦ πόνου· θέλει νὰ λαλήσῃ καὶ λαλεῖ: λαλεῖ διὰ τῶν λυγμῶν, διὰ τῶν ἀπεγνωσμένων φωνῶν καὶ

διὰ τῶν ἀσυναρτήτων λέξεων!

Τὴν ἐσπερὰν ἡ ἐκδηλώσις τοῦ πόνου λαμβάνει παθητικώτερον χαρακτῆρα. Ἡ ψυχὴ κλαίει ἀνετώτερον ὑπὸ τὸν πέπλον τῆς· νυκτὸς καὶ ὑπὸ τὸν πέπλον τοῦ πένθους νομίζει ἐαυτὴν μόνην καὶ τὰ δάκρυά της ρέουσιν ἀφρονώτερον. Περὶ τὸν σωρὸν τοῦ νεκροῦ ἀνέρχεται χορὸς γυναικῶν αἰτινε· θὰ μοιρολογήσῃσι τὸ τέκνον τῆς μάνης. Ὑπὸ τὸ μονότονον καὶ σπαρακτικὸν ἐκεῖνο μοιρολόγι δὲν ἀντέχει οὐδεμία καρδία, οἱ δὲ πένθιμοι αὐτοῦ ἦχοι σὲ ρίπτουσι εἰς τὰς βραχώδεις ἀκτὰς τῆς Λακωνίας, ἐν αἷς θρηνοῦσιν· μάγισσαι πρὸ μικροῦ ἀποπτῶσαν ψυχῇ. Τὰ θρηνώδη ἐκεῖνα ἄσματα φέρονται πολλάκις ἐπὶ τῶν περὶ τῶν ὑψηλοτέρων ποιήσεως. Ἀκούσατε πῶς ὁ λαὸς ἐκφράζει τὰ αἰσθηματὰ του.

Τὸ αἶμα ποῦ σοῦ ἔμεινε γὰ τῶν στήν ψυχῇ σου.

Σήμερα μαῦρος οὐρανὸς, σήμερα μαῦρ' ἡμέρα
Σήμερα κλαίει ὁ οὐρανὸς τὸν γέρο τον πατέρα.

Ὁ ἦλιος ἐβασίλευε καὶ γίνηκε σκοτάδι
γιατὶ ὁ μέγ' Ἀλέξανδρος θὰ καταβῆ στὸν ἄδη.

Εἶναι ἤδη βαθύ μεσονύκτιον, ἐνῶ ὁ κόσμος ἀποσύρεται βαθυμυθῶν ὅπως ἐπανεῖλη αἴριον σύσσωμος καὶ παρακολουθῆσῃ τὴν ἐκπορὰν τοῦ νεκροῦ του. Τινὲς ἀκόμη μετ' εὐλαθείας προσέρχονται νὰ γονυπετήσῃσι πρὸ τοῦ ἀνθοστεφοῦς ἐκεῖνου σωροῦ. Οὐδὲ ἐν ἄνθος ἀναθάλλει πλέον ἐν τοῖς ἀγροῖς καὶ τοῖς κήποις, ὅλα ἀρωματίζουσι τὸν περιφανῆ ἐκεῖνον νεκρὸν. Καὶ τὰ τεχνητὰ ἀκόμη μέχρι τοῦ τελευταίου ἐξέλιπον ἀπὸ τῶν καταστημάτων, ἐν ᾧ αἱ πολύχρωμοι ταινίαι δὲν κυμαίνονται πλέον ἐπὶ τῶν βιτρινῶν των. Ταύτας ἀντικατέστησαν νῦν μελαναὶ σκέπαι.

ΟΙ ΚΑΤΑΤΕΘΕΝΤΕΣ ΣΤΕΦΑΝΟΙ

Ἐν τῇ οἰκίᾳ γὰς ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τῆς δεκάτης

τῆς νυκτὸς ἦτο ἀδιάκοπον τὸ θλιβερὸν προσκόνημα τοῦ κλήθους πρὸ τοῦ νεκροῦ· περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἡ συρροὴ ἐπιτείνεται· δυσκόλως δύναται τις, διασχίζων τοὺς πληρῶντας διαδρόμους καὶ αἰθούσας, νὰ φθάσῃ πρὸ τοῦ νεκροῦ βωμοῦ. Ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς οἰκίας ἀποπνέει πνιγηρὰν θαλπερότητα, ἐν ἣ ἀναμίγνυται διακεχυμένον πένθιμον τι ἄρωμα καιομένου δενδρολιθάνου. Θύραι, παράθυρα, στόλοι, γωνίαι, εἰκόνες, καθρέπται, τράπεζαι, καθίσματα εἰσὶν ἐνδεδμημένα τὰ βαρῦ προσωπεῖον τοῦ πένθους.

Ἡ αἴθουσα, ἐν ἣ ἐπὶ μεγαλοπρεποῦς καὶ ὑψηλοῦ ἱκρίου ἀπατέθη ὁ νεκρὸς, εἶνε στενόχωρος· δὲν δύναται νὰ συμπεριλάβῃ ἐν ἀνέσει τὸν πλοῦτον τῶν προσερχθέντων στεφάνων, ὑπὸ τῶν ὁποίων τὴν μοσχοβολοῦσαν καὶ ἀκτινοβολοῦσαν πληθὺν κατάκειται ἡμικερυμμένος ὁ νεκρὸς. Καὶ φύσις καὶ τέχνη ἐν ἀμίλλῃ προσεφέρθησαν νὰ ὠραίσωσι τὸν θάνατόν του· ἄνθη, ἄνθη καὶ ταινίαι ποικιλόχροοι καὶ χρυσοὶ καὶ μέταξα· πολυτέλεια καὶ ἄρωμα καὶ στιλπνότης. Ἐπὶ τοῦ φερέτρου περιπλέκονται ἀτάκτως στέφανοι, τῶν ὁποίων εἰς μάτην ἀναζητεῖς τὰς τεθαμμένας ταινίας· καὶ ἐξω τοῦ φερέτρου προκύπτουσι ταινίαι, τῶν ὁποίων μετὰ δυσχερείας ἀνευρίσκεις τοὺς ἀφ' ὧν ἐξαρτῶνται στεφάνους. Ἀλλ' οἱ μέγιστοι καὶ λαμπρότεροι αὐτῶν ἀνήρτηνται περὶ τῶν τοίχων τῆς αἰθούσας, ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν:

- Τῶν ἐν Πειραιεὶ Οἰνωνοτίων.
- Τοῦ Χρηματιστηρίου.
- Τῶν ἐκ τοῦ σεισμοῦ παθόντων Χίων.
- Τῶν ἐμπόρων Καλαμῶν.
- Τῶν ἐργοστασιαρχῶν Πειραιῶς.
- Τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ φίλων, δάφνειοι.
- Τοῦ Δήμου Πατρῶν.

Μεθ' οὗς οἱ ἐπὶ τοῦ νεκροῦ ἀποτεθειμένοι στέφανοι, ἐρίζοντες περὶ φιλοκαλίας καὶ μεγέθους καὶ λαμπρότητος, ἤσαν οἱ ἐξῆς:

- Τῆς οἰκογενείας Δεληγιώργη.
- Τῆς ἀπομπολιτικῆς ἑταιρίας.
- Τῆς ἑταιρίας τοῦ Ἰσμοῦ τῆς Κορίνθου.
- Τῆς Κοήτης, εὐγνωμοσύνης, δάφνειος.
- Τῆς Ἀθηναϊκῆς λέσχης.
- Τῶν μεταλλουργῶν Λαυριῶν.
- Τῆς οἰκογενείας Ρικάκη.
- Τῆς ἐφημερίδος Πρωίας.
- Τοῦ Τηλεγράφου.
- Τῆς Νέας Ἐφημερίδος.
- Τῆς ἐπαρχίας Ἐπιδαύρου Διμηρᾶς.
- Τῆς οἰκίας Δουρούτη.
- Τῆς συνοικίας Νεαπόλεως.
- Τῆς φθιωτίδος.
- Τῶν ἡρώων παιδίων.
- Τοῦ συλλόγου Παρρασοῦ.
- Τοῦ Βύρωνος.
- Τοῦ Ἐργατικοῦ Τυπογραφικοῦ Συνδέσμου.
- Τοῦ διδασκαλικοῦ Συλλόγου.
- Τῆς ἐπαρχίας Ἄργου.
- Τῆς ἐπαρχίας Οἰτύλου, μὲ τὰς ἐξῆς περὶ ἐπιγραφάς: Ζαρνάτα—Καρδαμύλη—Μάνη—Λεύκτρον—Ἀβία—Ἀρεόπολις—Μέσα.
- Τοῦ ἐν Σύρω συλλόγου.
- Τοῦ ἐν Ἀνδρῶν Συλλόγου.
- Τοῦ Μουσικοῦ καὶ Δραματικοῦ Συλλόγου.
- Τοῦ Δήμου Ἐρμουπόλεως.
- Τῆς οἰκογενείας Παγῶ.

- Τοῦ ἐκπαιδευτηρίου Ἀνωτινάδου.
- Τῆς Λευκάδος.
- Τῆς ἐπαρχίας Ἄρτης.
- Τῆς οἰκογενείας Βαλτατζῆ.
- Τοῦ πρεσβυτοῦ Ράδοβιτα.
- Τοῦ Δήμου Τρικαλῶν.
- Τῆς οἰκίας Μ. Μελλᾶ.
- Τῆς Ἄρτης καὶ Θεσσαλίας.
- Τῆς οἰκίας Κεχαγιά.
- Τῶν προσφύγων Χίων.
- Τοῦ Δήμου Παμμίσου.
- Τῆς ἐν Ζακύνθῳ λέσχης ὁ Ζάκυνθος.
- Τῆς οἰκογενείας Ρώμα.
- Τῶν ἐλλήνων ἠθοποιῶν.
- Τῆς οἰκογενείας Μελετοπούλου.
- Τῶν ἐπαρχιῶν Ἀλμυροῦ, Δομοκοῦ καὶ Φαρσάλων.
- Τῆς ἐπαρχίας Ἡλείας.
- Τῆς Ἰσραηλιτικῆς κοινότητος Τρικαλῶν.
- Τῆς οἰκογενείας Σκουζέ.
- Τοῦ Δήμου Κολονίδων.
- Καὶ ὠραία ἀνθοδέσμη τῆς Κυρίας Συγγροῦ.
- Ἐν ὄλῳ 53. Τὰς ταινίας τῶν πλείστων ἐξ αὐτῶν εἶχεν ἐπιγεγραμμένας διὰ τῶν θερμωτέρων ἐκφράσεων ἢ εὐγνωμοσύνη, τὸ πένθος, ἡ τιμὴ.

Ὁ καλλισθητικώτερος στέφανος ἦν ὁ βαθὺς κυανοῦς τῆς οἰκογενείας Δεληγιώργη.

Περὶ τὴν ἐνδεκάτην τῆς νυκτὸς ἀραιωθέντος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν προσερχομένων, ὁ νεκρὸς ἐτέθη ἐντὸς τοῦ ἐπισήμου φερέτρου τοῦ διὰ τὴν κηδείαν προωρισμένου. Τὸ φερέτρον εἶνε κεκαλυμμένον διὰ μαύρου ὑφάσματος ποικιλομένου ὑπὸ μεταξίνων κροσσῶν καὶ λευκῶν ταινιῶν. Οἱ στέφανοι εἶχον συγκομισθῆ ὅπως τεθῶσιν ἐπὶ τῶν πρὸς τοῦτο κατασκευασθέντων ξυλίνων ἀκοντίων· καὶ ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ νεκροῦ παρέμενε μόνον μία ἐρυθρὰ καμήλια, καὶ δύο ἀνθοδέσμαι παρὰ τοὺς πόδας. Τὸ ζεύγος τῶν νεκρωσίων λαμπτήρων ἐπέχεε τὸ ἀμυδρὸν καὶ μελαγχολικὸν αὐτοῦ φῶς.

ΑΙ ΟΔΟΙ

Ἀπὸ πρώτας αἱ ὁδοὶ Αἰόλου καὶ Ἐρμού κατεγίνοντο νὰ ἐνδύθωσι τὴν πένθιμην αὐτῶν στολήν, δι' ἧς νὰ ὑποδεχθῶσι τὴν δι' αὐτῶν παρελάσουσαν κηδείαν. Πρὸ πάντων ἡ ὁδὸς Ἐρμού παρίστα ἀξιοσημείωτον φαινόμενον πανηγυρικοῦ πένθους. Ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλους αὐτῆς ἕκαστος ἐξώστης ἐκαλύπτετο ὑπὸ μελανοῦ κυματόεντος ὑφάσματος, ἕκαστον ἐμπορικὸν κατὰσθημα ἐπὶ τῶν θυρῶν καὶ τῶν παραθύρων αὐτοῦ ἐξήπλωσε πολύπτυχα καὶ βαρῆα μαῦρα παραπετάσματα. Ἐνίοτε μέσῳ τοῦ πένθους προέκυπτον ἐπαργύρα τὰ ἀρχικὰ στοιχεῖα τοῦ νεκροῦ ἢ ἐστεφανωμένη δι' ἀνθέων ἢ εἰκὼν αὐτοῦ. Μαῦραι σημαῖαι ἀπὸ τινῶν ἐξώστων καὶ καταστημάτων ἐκυμάτιζον καὶ ποῦ καὶ ποῦ ἡ Ἑλληνικὴ γαλανόλευκος ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ πένθους τετυλιγμένη. Τὴν μάλλον φιλόκαλον διακόσμησιν ἐν τῇ ὁδῷ Ἐρμού ἐπεδείκνυε τὸ ἐμπορικὸν τοῦ κ. Γκιόρα, ἐν τῇ Αἰόλου δὲ ὁ ἐξώστης τοῦ χρηματιστηρίου. Δύο εἰκόνες παριστάσαι τὴν κηδείαν καὶ τὸν νεκρὸν τοῦ Γαμβέτα ἀναρτήθεισαι πρὸ ἐμποροπρακτικοῦ τινος ὑπὸ τὴν μεγάλην οἰκίαν Μελλᾶ συνεκάλει κύκλῳ πολλὰς θεωμένας. Ἐν γένει ἡ τῆς ὁδοῦ ἐκεῖνης διάβασις προῦκάλει συγκινητικὰ αἰσθημᾶτα. Παρατη-

ροῦμεν μόνον ὅτι τινὲς τῶν κ. καταστηματαρχῶν ἠδύνατο νὰ ὡσι γενναϊότεροι περὶ τὴν ἐκδήλωσιν τοῦ ἀλλοῦ των. Ἄλλὰ ἡ μάλλον πρωτοφανὴς καὶ ἐπιβάλλουσα καὶ μεγαλοπρεπὴς παράστασις τοῦ πένθους ἐξεχέτο ἀπὸ τοῦ φωτός τῶν ἀναμμένων φανῶν τοῦ φωταερίου, ἐκφεύγοντος διὰ μέσου τῆς σκιᾶς πενήθιμου αὐτῶν περιθόλης. Ἐφαινότο ὡς τόσοι ὀφθαλμοὶ καταπεπρωμένοι ὑπὸ τῶν δακρύων ἀνοιχθέντες διὰ νὰ προῖδωσι τὸ ὕστατον τὸν ἔθνικὸν πολιτευτὴν, καὶ νὰ κλεισθῶσι πάλιν.

Η ΠΑΡΕΛΑΣΙΣ

Καθόσον ἐξικνεῖται ἡμῖν ἡμῶν, δὲν ἐνθυμούμεθα κηδεῖαν ὁμοίαν τῆς τοῦ Κομμουνδούρου, καὶ ὅταν ἀπὸ μεμακρυσμένης τινὸς γωνίας ἀπομάσσοντες τὸ δάκρυ ἡμῶν ἐθνώμεθα τὴν πληθὺν τῶν στεφάνων καὶ τὴν πληθὺν τῶν πραστήμων, καὶ τὸ. πληθυσμὸν ὀλοκλήρου τῆς πρωτευούσης καὶ ὀλοκλήρου τὸν Ἑλληνισμὸν ἀντιπροσωπευόμενον ἐκεῖ, καὶ κινούμενον ὅλον ὁμοῦ ὡς τὰ κινητὰ ἐκεῖνα δάση τοῦ Μάκμπεθ, καὶ εἰδομεν ἀκόμη ὄλους τοὺς ἐξώστας καὶ ὄλας τὰς οἰκίας πενήτοφροσύτας, καὶ τοὺς φανούς ἀναμμένους ὑπὸ μαύρην καλύπτραν ὡς σκηνογραφίαν τοῦ Βάγνερ, καὶ εἰδομεν ἄλλον κόσμον ἐν τοῖς ἐξώσταις καὶ τοῖς παραθύροις καὶ ταῖς στέγαις καὶ εἰς τὰ δένδρα ἀκόμη ὡς ἀγέλην πτηνῶν καταφυγόντα, διὰ νὰ ἴδῃ ἐκεῖθεν διερχόμενον τὸ σεπτὸν φέρετρον, καὶ τὴν ἐρήμων ὄλων τῶν ἄλλων ὁδῶν τῆς πρωτευούσης καὶ τὸ ἐρηπτικὸν κλείσιμον ὄλων τῶν ἐργαστηρίων, καὶ ὅταν εἰδομεν ἀκόμη τὸ ἀνκρίθμητον πλῆθος διακλαδούμενον δι' ὄλων τῶν στενωπῶν καὶ δι' ὄλων τῶν δίοδων, ὅπως κατορθώσῃ νὰ ἔλθῃ καὶ καταλάβῃ σπιθαμὴν τόπον ἐν ταῖς ὁδοῖς ὅθεν ἐμελλε νὰ διέλθῃ ἡ πομπή, καὶ κατόπιν χυνόμενοι ἀνά τὰς ἄλλας ὁδοὺς καὶ ἀνερχόμενοι εἰς τὰ γραφικὰ τῆς πόλεως ἡμῶν ὑψώματα, εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, εἰς τὴν πεπτοκυκίαν στήλην, παρὰ τὰς λοιπὰς ἀδελφὰς τῆς παρέχουσας ὡς τὴν εἰκόνα τοῦ μεγάλου ἀνδρός, ὅστις ἐκηδεύετο, εἰς τὴν Ἐκθεσιν καὶ τελευταίον εἰς τὸ Κοιμητήριον διὰ νὰ τὸν ἀσπασθῇ ἀκόμη ἄπαξ, διὰ νὰ ἴδῃ πῶς θὰ τὸν ἐξυμνήσωσι καὶ πῶς θὰ τὸν ἐνοποθεύσωσι τὸν προσφιλεῖ του νεκρὸν, μὴ εὐχαριστούμενοι δὲ εἰς ὄλα αὐτὰ διερχόμενοι εἰς δάκρυα ὅμοια μὲ νηπίου τὸ ὁποῖον ἀπώλεσε τὴν μητέρα του καὶ ζῆτεῖ ἀποπλανημένον νὰ τὴν εὕρῃ, ὅταν ὄλα αὐτὰ παρέστησαν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἢ διάνοιά μου μ' ἔφερον εἰς ἄλλους νεκρούς, λειποψυχῶν δὲ ἐφέλλισα :

Ἡ πτωχὴ Ἑλλάς σήμερον θάπτει τὸν Γαμβέτταν τῆς !

Μόνη ἡ ἀπλὴ μνεῖα τῶν κατὰ τὴν πομπὴν ἦτο ἱκανὴ νὰ πληρώσῃ πολλὰς σελίδας τῆς ἐφημερίδος μας. Αἱ ὁδοὶ διὰ τῶν ὁποίων διήλθον ὁ νεκρὸς ἦσαν κατὰ μεσοτὴν ἀνθρώπων ὅσοι δὲν ἠκολούθουν κατέφυγον εἰς τοὺς ἐξώστους καὶ τὰ παράθυρα. Ὅπόθεν διήρχετο ὁ νεκρὸς ἐφαίνετο ὑπὸ ἀνθέων, αὐρῶν καὶ δάφνης, ἀπανταχοῦ δὲ μανδύλια ἀπέμασσον βεβρεγμένους ὀφθαλμούς.

Οἱ στέφανοι κρατοῦνται ὑπὸ φοιτητῶν, μελῶν διαφόρων συλλόγων καὶ ἄλλων, παρελάνουσι δὲ πάντες μετὰ τάξεως καὶ ἐπιβάλλοντος πολλοῦ. Ὁ τῶν Κρητῶν ἐκ δάφνης, ὁ τῆς Φίλου πολυτίμιος, ὁ τοῦ Δήμου Ἀθηναίων ὑπερμεγέθης, ὁ τῶν πολιτικῶν τοῦ νεκροῦ φίλων σημαντικὸς, ὁ τῆς Θεσσαλίας κατάλευκος, ὁ τοῦ Πειραιῶς πολυτελής, ὁ τῆς Βουλῆς καὶ πολλοὶ ἄλλοι κινῶσι τὴν θαυμασμὸν καὶ τὴν ἐκπληξιν.

Πᾶσα ἡ φρονιὰ προπορευομένων τῶν μουσικῶν παρακολουθεῖ τὴν κηδεῖαν.

Οἱ εὐέλπιδες ἀποτελοῦν τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν τῆς στρατιωτικῆς ἀκολουθίας· ἔπεται τὸ μηχανικόν, τὸ πεζικόν, τὸ πυροβολικόν καὶ οἱ ἵππει.

Ὅλοι οἱ ἐν τέλει, ἡ Βουλὴ καὶ ἡ Κυβέρνησις, τὰ σωματεῖα καὶ οἱ Δῆμοι, ἡ αὐλὴ καὶ πᾶσαι αἱ ομάδες, κατόπιν ἡ πρωτεύουσα ὀλόκληρος περικλείεται ἐν τῇ στρατιωτικῇ ἐκείνῃ ζώνῃ.

Ἀπὸ τῆς ἀπομεμακρυσμένης καὶ πάλιν γωνίας μου σκιαγραφῶ τὸ μεγαλεῖον τῆς νεκρικῆς ταύτης πομπῆς, ἥτις ὀλον ἐπαρκεῖται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἀτελεύτητος, καὶ μόνος ἐγὼ δὲν συμμετέχω αὐτῆς, ἀλλὰ κεκλιμένος παρὰ τὴν ταπεινὴν μου τράπεζαν κλαίω τὸν μεγάλον νεκρὸν μου.

Κόμ.

ΕΝ Τῇ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ

Ἀπὸ τῆς δεκάτης ἔτι συρρέουσιν ἐντὸς τοῦ ναοῦ, ἐνθα τεταγμένοι ἐνθεν καὶ ἐνθεν στίχοι χωροφυλάκων καὶ κλητήρων ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ ὑπαστυνόμου κ. Χωματιανοῦ τοποθετοῦσι τοὺς εἰσερχομένους. Ὁ γυναικωϊτὴς ἐπάνω εἶνε πλήρης. Πρῶτος ἐκ τοῦ διπλωματικοῦ σώματος ἀφικνεῖται περὶ τὴν ἐνδεκάτην καὶ τέταρτον ὁ πρέσβυς τῆς Ρωσίας μετὰ τῆς ἀκολουθίας του· μετ' αὐτοῦ ἀφικνοῦνται κατὰ σειρὰν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Γερμανίας, τῆς Γαλλίας, Τουραίας, Ρουμανίας καὶ Αὐστρίας, ἅπαντες, ἅπαντες ἐν μεγάλῃ στολῇ, καταλαμβάνοντες τὴν δι' αὐτοὺς ὀρισμένην θέσιν ἀπέναντι τῶν βασιλικῶν ἐδρῶν. Ἐκ τοῦ βασιλικῆς οἴκου πρῶτη καταφθάνει ἡ δεσποινὴς Ἀναργύρου μετὰ τῆς κυρίας Σαχίνη, κατόπιν δὲ ἡ Μεγάλῃ Κυρία μετὰ τῆς δεσποινίδος Κολοκοτρώνη, μελανειμοῦσαι.

Ὁ βασιλεὺς ἐπιραίνεται εἰς τὴν θύραν τοῦ ναοῦ προσεγγιζούσας τῆς μεσημβρίας, ἐν στολῇ στρατηγῶν. Τὸν συνοδεύουσιν οἱ Μεγάλοι Δούκες Κωνταντίνοι, καὶ ὁ πρίγκιψ διάδοχος τῆς Δανίας, ὁ τῶς προσωμοιάζων τῷ ἀδελφῷ βασιλεῖ. Ἄλλ' ἡ νεκρικὴ πομπὴ μόλις περὶ τὴν μίαν παρὰ τέταρτον σταματᾷ πρὸ τοῦ ναοῦ, ἐνεκα τῆς μεγίστης συρροῆς· καὶ ἐν τῷ μεταξύ ἀναμένων ὁ βασιλεὺς αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ καλυφθῇ διὰ τοῦ κινδύου του, διὰ τὸ ὑπερβάλλον ἐν τῇ Μητροπόλει ψῆχος. Τὴν προσέγγισιν τῆς κηδεῖας προανακρούεται ὁ πένητος ἤχος τῆς προπορευομένης μουσικῆς, εἰς δὲν προστίθενται αἱ βραβεῖαι ἀνακρούσεις τῶν κωδῶνων τῆς Μητροπόλεως.

Ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ τῆς νεκρωσίμου συνοδείας ἀποτελεῖται ὑπὸ μακροῦ συρροῦ ψαλτῶν, παππάδων καὶ ἀναγνωστῶν καὶ κανδύλιαναπτῶν εἰσερόντων ἀναμίζ· οἱ μὲν παρέρχονται πρὸ τοῦ βασιλέως προσκλίνοντες ἐν κοιμικῇ ἀδεξιότητι, οἱ δὲ παρέρχονται ἐν βλακίστῃ ἀδιαφορίᾳ. Μετ' αὐτοὺς ἀκολουθοῦσιν ὁ ἀρχιερατικὸς κληρὸς μετὰ τῶν ἱερέων, καὶ εἰσακομίζεται τὸ φέρετρον ὑποβαστάζόμενον ὑπὸ τῶν οἰκείων καὶ συμπολιτῶν τοῦ νεκροῦ· ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ ναοῦ μέχρι τοῦ βωμοῦ ἐνθα ἀπετέθη, τὰς ὀπισθίας ταινίας τοῦ φερέτρον κρατοῦσι προσελθόντες ὁ βασιλεὺς μετὰ τοῦ Μεγάλου Δουκῆς Κωνσταντίνου· τὰς ἐμπροσθίας δὲ ταινίας φέρουσιν ὁ στρατηγὸς Σούτσος καὶ ὁ Λομβάρδος.

Ἄλλ' ἦδη πᾶσα ἀπόπειρα πρὸς τήρησιν τῆς τάξεως ἐντὸς τοῦ ναοῦ καθίσταται ἀδύνατος· τὸ πλῆθος εἰσβαίνει ὀρμητικῶς συμπαρασύρον καὶ τοὺς ἐν θέσει προνομιούχους ἰσταμένους καὶ πληροῦν πάντα ἐκ τῶν προτέρων ὀρισμένον χώρον διὰ βαθμούς καὶ σωματεῖα. Πρὸ τῆς θύρας μάλιστα ἡ συνώθησις ὑπῆρξε τῶσφ βίαια, ὅστε κατέπεσαν Κυρίαί τινὲς, μία δὲ καὶ κινδυνώδως κατεπατήθη.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας, προσελθὼν ὁ βασιλεὺς μετὰ τῶν συγγενῶν του κατῆσπασατο τὸν νεκρὸν, καὶ ἀνεχώρησε μετὰ τῆς ἀκολουθίας του.

ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΥ

ΥΠΟ

ΛΕΩΝΙΔΑ ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗ

Δύσκολον εἶνε ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἀλεξάνδρου Κομμουνδούρου ὁ προσήκων καὶ ἀληθὴς ἔπαινος, ἀφοῦ πάντες σχεδὸν οἱ μεγάλοι πολιτικοὶ αὐτοῦ ἀντίπαλοι προαπέθανον. Ἐκεῖνοι μόνον οἱ ἐπὶ μακρὰ ἔτη πολεμήσαντες αὐτὸν καὶ πολεμηθέντες ὑπ' αὐτοῦ, ἐκεῖνοι μόνον οἱ πολλὰ πονήσαντες καὶ καθόντες κατ' αὐτοῦ ἢ μετ' αὐτοῦ ἐν ἀκαταπαύστοις πολιτικοῖς ἀγῶσι θὰ ἠδύνατο σήμερον ἐπὶ τοῦ τάφου, ἀξιπιστότερον παντός ἄλλου, νὰ εἰπωσιν ἡμῖν πόσον φοβερὸς ἀντίπαλος καὶ πόσον γενναῖος νικητὴς ὑπῆρξεν ὁ προσφιλεῖς αὐτὸς ἐχθρὸς των. Ἄν ζῶντες ἐδυσφόρουσαν πολλὰς ἐν τῇ ὀργῇ τῆς πάλης κατὰ τοῦ ἀνδρός ἐπὶ ταῖς συχναῖς αὐτοῦ νίκαις ἢ ταῖς δεξιαῖς ἀμύναις ἀνωμολόγουν ὅμως αὐτοῦ καὶ τῆς διανοίας τὴν δύναμιν καὶ τῆς καρδίας τὴν ἐγγύειαν καὶ δὲν θὰ εἶχον σήμερον ἀνάγκην τῆς παρηγορίας τοῦ τάφου ἢ τοῦ ἐπιβάλλοντος παγκοῖνου πένθους τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅπως ἐπαίνεσσι αὐτόν. Ὁ Ἀλεξάνδρος Κομμουνδούρος περισσότερον τῶν ἄλλων εὐτυχῆσαι ἐν τῇ πάλῃ καὶ μακρότερον αὐτῶν ἀπολαύσας τοῦ βραδείου τῶν ἀγῶνων, εἶπετο καὶ σφοδρότερον νὰ τύχῃ ἐν τῷ βίῳ ἐπιθῆσεων. Κλεισθέντος ἤδη ἔσαι δι' αὐτόν τοῦ σταδίου καὶ τῆς ἱστορίας κρινούσης τὰς πράξεις ἀντὶ κριτῶν ἀντιπάλων, σιγῶσιν ὁ θυμὸς καὶ τὸ συμφέρον, καὶ ὁ πολιτικὸς ἀνὴρ καὶ αἱ πράξεις αὐτοῦ διαφαίνονται καθαρώτεροι.

Ὁ Ἀλεξάνδρος Κομμουνδούρος ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους ἐπλήρωσε κατὰ τὴν τελευταίαν ἐικοσαετίαν τὴν κυβερνητικὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, ἐνεκα δὲ τούτου εἶδεν ἐνώπιόν του τοὺς περισσότερους καὶ δευτέρους ἐχθρούς. Ἄλλ' ἂν τούτους σχεδὸν πάντοτε διέσχισεν ἢ ἀπεμάκρυνεν, οὔτε εἰς τὴν τύχην τοῦτο ὀφείλεται, οὔτε εἰς τῶν ἀντιπάλων αὐτοῦ τὴν ραθυμίαν, ἀλλ' εἰς τὴν θαυμασίως ἁρμονικὴν πρὸς τὰς περιστάσεις καὶ τὰς ἀνάγκας φύσιν αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν ἀναλλοίωτον διατήρησιν καὶ ἐν τῇ πολιτικῇ ζωῇ τοῦ αὐτοῦ ἀπαραμύλλου ἐν τοῖς συγγρόνοις αὐτοῦ ἤθεσι κοινωνικοῦ ἀνθρώπου. Διὰ τῆς πρώτης, ὑπέρτερος γενόμενος τῶν τετραμμένων ἐξῶν, εἰργάσθη νὰ ἰκανοποιήσῃ τὰς νέας τάσεις τοῦ ἔθνους πρὸς τὴν πρόοδον, διὰ δὲ τῆς δευτέρας εἰλικυσε καὶ συνεκράτασε τὴν δύναμιν τῶν ἀδυναμιῶν καὶ τῶν συμπερόντων τοῦ πολιτευομένου κόσμου. Διὰ τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν πρόοδον ἐδικαιολόγησε τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν κομματικὸν βίον, καὶ διὰ τούτου εἰργάσθη νὰ ὑπερτερῆσῃ ἐκείνην ὅσον ἠδυνήθη. Μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου Κομμουνδούρου ἤρξατο πνεῦμα νεωτερικῶν, πρὶν ἀκόμη ἢ μεταπολίτευσις τοῦ 1862 ἀνοιχθῆναι ἐλευθέρων τὸ στάδιον πρὸς τὰς μεταρρυθμίσεις, καὶ πρὶν ἢ μεγαλειότερα διαχυσίς φάτων γενεῆσιν αὐτὰς ἐν τῷ τόπῳ. Μετὰ τὴν μεταβολὴν τοῦ 1862 ἀνεζήτησε πανταχόθεν νέας ἰδέας, ἀνεπέτασε τὸ πνεῦμα αὐτοῦ πρὸς τὰς προοδευτικὰς γνώμας καὶ ἐχρησι-

μοποίησε τὴν μακρὰν αὐτοῦ διοίκησιν ὑπὲρ πολλῶν βελτιώσεων. Ἄλλ' ἐν Ἑλλάδι δυσκολώτατον τῷ πολιτευομένῳ νὰ πράξῃ ὅ,τι ἂν θέλῃ, ἢ ὅ,τι ὑπόσχεται, πολὺ δ' ὀλιγώτερον ὅ,τι ὁ τόπος ποθεῖ. Ἐν τῇ ἀνησυχῷ ἑλληνικῇ κοινωνίᾳ τοῦτο δὲν εἶνε μέγα τι κακόν, τὸ μέγα κακόν εἶνε νὰ παρασύρωμεν τὸ ἔθνος ὑποσχόμενοι ὅσα ἀδυνατοῦμεν ἢ ὅσα κακῶς γινώσκουμεν νὰ πράξωμεν. Ἐπὶ πολλοὺς ἀκόμη χρόνους εἴμεθα καταδεδικασμένοι νὰ ἀνεχώμεθα πολλὰ κακὰ, ἢ δὲ ἄμυνα ἔσται τὶς μὴ αὐξάνων τὰ κακὰ θὰ πράξῃ τὸ περισσότερον ἀλλὰ ἀληθῶς καλὸν τῇ πατρίδι. Τὸ πέρας τούτου, σήμερον τοῦλάχιστον, εἶνε σημαία χιμαιρικὴ διὰ κοινοβουλευτικὰ συμφέροντα.

Ὁ Ἀλεξάνδρος Κομμουνδούρος πεπεισμένος, ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν ἠδύνατο νὰ κυβερνηθῇ ἢ δι' ἐλευθέρων ἀντιπροσωπευτικῶν θεσμῶν εἰργάσθη ὑπὲρ τῶν ἐλογοικῶν δικαιωμάτων τοῦ λαοῦ καὶ ὑπὲρ τῆς ἐλευθέρως λειτουργίας τοῦ Κοινοβουλίου, ἔπραξε δὲ ταῦτα τῶσφ εἰλικρινέστερον ὅσφ πεπλασμένος ἐκ φύσεως ἦτο ἵνα συγκρατῇ καὶ ὀδηγῇ μεγάλα ἔθνικα κόμματα. Τοῦτο ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ὄφειλεν εἰς τὸν τρόπον αὐτοῦ τὴν εὐπλαστον χάριν, εἰς τὴν εὐκαμψίαν τῆς διανοίας, εἰς τὴν εὐθύτητα τῆς καρδίας εἰς τὴν ἀμετάτρεπτον ἰσορροπίαν τῆς ψυχῆς καὶ ἐν ταῖς εὐτυχίαις καὶ ἐν ταῖς ἀτυχίαις τοῦ πολιτικοῦ βίου, εἰς τὸ συμβιβαστικὸν αὐτοῦ πνεῦμα. Καὶ δι' ὀλίγων πύχαριστε καὶ τὰ πάντα ἀνούμενος δὲν δυσπρόσπει. Προστίμα νὰ ὑποχωρῇ, νὰ συμβιβάζηται, ὅπως ταχέως προχωρήσῃ ἐπὶ τὰ πρόσω, παρὰ νὰ ὑστερήσῃ ἐμμένον ὅπως κερδίσῃ περισσότερα ἢ καλλίτερα.

Ὁ αὐτὸς χαρακτὴρ προσομοίαν εἶπετο νὰ θελήσῃ καὶ ἐξωτερικὴν τῆς Ἑλλάδος πολιτικὴν. Πνεῦμα συμπράξεως μετὰ τῶν ἄλλων χριστιανικῶν λαῶν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου, πνεῦμα συμβιβασμοῦ μετὰ τῶν Μεγάλων τῆς Εὐρώπης Δυνάμεων, πνεῦμα προσαρμογῆς πρὸς τὰς δυνάμεις καὶ τὰ συμφέροντα τῆς χώρας ἐνέπνευσε τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ. Τόλμη εἰς τὸ διεγείρειν ἐξωτερικὰ ζητήματα ὅπως ὤφειλε ἢ Ἑλλάς, ἀτολμία εἰς τὸ ν' ἀπολέσῃ αὐτὴ τὰ ὀλιγώτερα ριψικινδυνεύουσα ὑπὲρ περισσότερων, ὑπῆρξε τὸ αἶσθημα τῆς πλήρους πατριωτικῆς καρδίας του, τῆς πλήρους ἀνησυχίας, ἀλλὰ καὶ πλήρους ἐλπίδων ὑπὲρ μεγαλύνσεως τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τὰν τοῦ ἑλληνικοῦ ἀγῶνος, ὡς ἀπόφασιν σιδηρᾶς θελήσεως καὶ ἀληθοῦς ὀργανιστικῆς διανοίας, παρασυρούσης σύμπαν τὸ ἔθνος μετὰ πεποιθήσεως, οὐδεὶς ὑπάρχει σήμερον ὁ ἐκφωνήσων, ὡς δὲ βαίνομεν θὰ ἦνε θαῦμα καὶ τὸ νὰ ἐπιζώομεν νὰ ὑπογράψωμεν ποτε συνθήκην ὁμοίαν τοῦ 1881.

Ἡ Συνθήκη τοῦ 1881 ὑπῆρξεν ἡ τελευταία πράξις τοῦ κυβερνητικοῦ βίου τοῦ Ἀλεξάνδρου Κομμουνδούρου, πράξις καὶ εὐτυχῆς καὶ ἀτυχῆς, πράξις ἐφ' ἣ καὶ καθῆκον καὶ συμφέρον εἶχον ἀπέναντι τῶν ὑπὸ τὴν δουλείαν ἀδελφῶν καὶ ἀπέναντι τῆς Εὐρώπης νὰ σκυθρωπάσωμεν, ἀλλὰ πράξις ἦν ἐνέπνευσεν ὁ πατριωτισμὸς καὶ ἡ σύνεσις τῶν περιστάσεων, καὶ πρὸ τῆς ὁποίας ἐκεῖνοι μόνον θὰ ἠδύνατο νὰ μεγαλαυχῶσιν ὅσοι ἤθελον ἀποδείξει ὅτι ἐπίσταται νὰ παρασκευάσωσι καὶ ὀδηγήσωσι τὸ ἔθνος ἰσχυρὸν εἰς τὸν μέγαν ἀγῶνα. Τότε, ἀλλὰ μόνον τότε, πρώτη ἢ μεγάλη ψυχὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου Κομμουνδούρου ἐνώπιον εὐτυχῶς ἐκβάσεως ἤθελε σκιρτήσῃ ἐκ τῆς χαρᾶς, καὶ λησμονήσῃ τὰς ἰδίας πράξεις ἤθελε χαριετήσῃ μετὰ θαυμασμοῦ τὰς λαμπρότερας τῶν ἄλλων. Ἐφ' ὅσον ὅμως τοιαύτας οὔτε ἔχομεν οὔτε παρασκευάζομεν, σήμερον τοῦλάχιστον, ἐφ' ὅσον οὐδεὶς τόλμη νὰ βεβαιώσῃ ὅτι καὶ ἀνευ τῆς μεγάλης

εκαίνης πράξεως του 'Αλεξάνδρου Κουμουνδούρου, τῆς μεγάλης εἰς αὐταπάρνησιν καὶ αὐτοθυσίαν, θὰ εἶγωμεν σήμερον τόσας χιλιάδας ἐλευθέρων ἐλλήνων, ἢ συνθήκη θὰ κυματίζη ἐπὶ τοῦ τάφου ὡς ἡ σηαία τῆς ἀπελευθερώσεως τριακοσίων χιλιάδων ἐλλήνων, ὡς ἡ σημαία μεγάλου καὶ ἔμφορον πατριωτισμοῦ. Εὐτυχῆς ὁ θνήσκων καὶ τοιαύτην καταλείπων ἀνάμνησιν, περὶ αὐτοῦ περιπτὸν νὰ εὐχθῆ τις μνήμην αἰώνιαν· ἡ μνήμη θὰ ζῆ αἰώνιος, διότι συνεδέθη μὲ τὴν μεγάλυνσιν τῆς Ἑλλάδος.

Ο ΓΕΡΟΣ ΜΑΣ

Βαρεὰ βαρεὰ τὸ σῆμαντρο τῆς Ἐκκλησίας σημαίνει, χρυσὰ στεφάνια πλέκονται, πικρὰ γροικιοῦνται λόγια, κί' ἡ Μάνη ἢ λεβέντισσα 'στὰ μαύρα βουτημένη, 'στὸ θάνατο τοῦ γέρου μας τονίζει μοιρολόγια. Μ' ἀφίνει καὶ ἡ Μουσα μου τὰ πρῶτα χωρατὰ, καὶ δακρυσμένη τὰψυχο κουφάρι του κυτῶ.

Πόσα τοῦ γέρου χωρατὰ δὲν ἐψάλλες καὶ πόσα! πόσαις φοραῖς ἐγέλασες καὶ ἐπαίξεις μαζί του! ἀλλὰ ποτὲ δὲν τοῦβγαλες φαρμακωμένη γλώσσα, οὔτ' ἔχαιρες 'στὰ σφάλματα δημοφίλους πολιτοῦ. Καὶ σὰν ἐσκόρπισε ζωὴ 'στὴ σκιά μας πατρίδα, ἐσὺ δὲν τὸν ὠνόμασες προδότη Ἀνταλκίδα.

Τώρα ὁ γέρος, Μουσα μου, γὰ πάντα μᾶς ἀφίνει, φεύγει ὁ μόνος πρακτικὸς τοῦ ἔθνους Κυβερνήτης, τὸ πῖο γλυκὸ χαμόγελο ἀπὸ 'μπροστά μας σβύνει, ὁ πῖο καλὸς μας ἄνθρωπος, ὁ πῖο Ῥωμῆος πολίτης. Φεύγει τὸ τέκνον τῆς βουλῆς, τὸ ζαχαρένιο στόμα, ποὺ μόνον μὲ τὸ γέλοιο του ἐπλήθαινε τὸ κόμμα.

'Στὴ θέσι του τὴν ὄρρανή ποῖος τώρα θὰ καθίσῃ; ποῖος θὰ χῆ εἰς τὰ λόγια του τοῦ γέρου μας τὴ χάρι; ποῖος θὰ 'μπορέσῃ γύρω του τὸ κόμμα νὰ κρατήσῃ, καὶ ποῖος τὸ κομβολόγι του 'στὰ χέρια του θὰ πάρῃ; Ποῖος νοῦς γενναῖος θὰ φανῆ καθὼς τὸν ἰδικό του; ποῖα χεῖλη θὰ στεφανωθῶν μὲ τὸ χαμόγελό του;

Καρτερικὸς καὶ ἀφοβὸς εἰς ὅλα πατριώτης, εἶχε τὴν καλωσύνη του γὰ μόνον του κακό· κί' ἂν σ' ἄλλους ἦναι στόλισμα λαμπρὸ ἢ ἀγαθότης, νομίζεται ἐλάττωμα εἰς τὸν πολιτικόν. Πρὸ πάντων σ' ὅποιον κυβερνᾷ τὴ νέα Ῥωμηροσύνη, ποὺ θέλει βούρδουλα 'στ' αὐτῆ, καὶ ὄχι καλωσύνη.

Ποῖος ἀπ' τὸ γέρο ἔφυγε ποτὲ του θυμωμένος; καὶ ποῖον γλυκὰ δὲν χάιδεψε ὁ γέρος εἰς τὸν ὄμο; ποῖος 'πῆγε εἰς τὸ σπῆτι του σκυφτός καὶ λυπημένος, καὶ δὲν ἐβγάξε μὲ χρυσὰ ὄνειρατα 'στὸ δρόμο; Καὶ ποῖος ἐχθρὸς τὴν κλίμακα τῆς στέγης του ἀνέβη, καὶ θιασώτης ἐνθερμὸς τοῦ γέρου δὲν κατέβη;

'Ἄν ἦτο λίγο πρὸ κακός, ἂν πάντα δὲν ὠμίλει καὶ εἰς ἐχθρούς καὶ φίλους του μὲ ὄψι γελαστή, ἂν τοῦλειπε καὶ μιὰ φορὰ τὸ γέλοιο ἀπ' τὰ χεῖλη, κί' ἂν κάπου κάπου ἔμενε ἢ στέγη του κλειστή, ὦ! πρὸ πολὺ θὰ τοῦκαίε τὸ ἔθνος του λιθάνι, κί' ἡ δόξα θαλερώτερο θὰ τοῦπλεκε στεφάνι.

Σ' αὐτὸν χρωστοῦμε σκοτεινὰς κί' ἀνοιξέας ἡμέρας, σ' αὐτὸν χρωστοῦμε μαρασμό, ζωὴ καὶ καρδιοκτύπι· μαζί του ἐπετάξαμε εἰς φωτεινοὺς αἰθέρας, κί' ἀντήχησαν τριγύρω μας βαρεῖς ἀρμάτων κτύποι. Μ' αὐτὸν ὠνειρευθήκαμε πρὸ εὐμορφη πατρίδα, καὶ τῆς σκλαβιάς ἐσπάσαμε τὴ μαύρη ἀλυσίδα.

Καὶ ἂν χυδαῖα στόματα καὶ φθόνοι σιγαμένοι ἐπύκρναν 'στὰ ὕστερα τὴν ἀχολη καρδιά του, στεφανωμένος πάντοτε κί' ἀγαπητός θὰ μένη μὲ ὄλας του τὰς ἀρετὰς καὶ μὲ τὰ σφάλματά του. Γενναῖος, ἀνεξίκακος, θερμὸς ἐπαναστάτης, ἀλλὰ καὶ φρονιμώτερος ἀπ' ὄλους διπλωμάτης.

Σιμώσατε 'στὸ φέρετρο ἐξόχου Κυβερνήτου ἐσεῖς, πολιτευόμενοι, καὶ κλάψετε θερμά· σεῖς ὄλοι 'ποτισθήκατε μὲ τὴν πολιτικὴ του, καὶ σεῖς ἐμεγαλώσατε 'στὸ γέρο μας σιμά. Μὰ πρόβαλλε καὶ σὺ, πατρίς, ἐγκώμια νὰ ψάλλῃς 'στὸν ὕστερο πολιτικὸ μῖξ ἐποχῆς μεγάλης.

Σουρῆς.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Περὶ τὰς 50,000 δραχ. ὑπολογίζεται ἡ πρὸς ἀγορὰν στεφάνων δαπάνη. Τὸ ποσὸν διὰ τὰς Ἀθήνας εἶναι μέγιστον, ἀφοῦ διὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ Γαμβέττα ὕψ' ὄλων τῶν Παρισίων καὶ τῆς Γαλλίας ἐδαπανήθησαν 500,000 φράγκα. Τὰ ἄλλα ὄλα ἐξήντηθησαν. Αἱ ἰστέφανοι Ἀθῆναι ἔμειναν ὄρφαναὶ ρόδων καὶ ἰων διὰ νὰ στεφανωθῇ ὁ τάφος τοῦ Ἑλλήνου τῶν Ἑλλήνων.

Παραχωρήθη ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ Συμβουλίου πρὸς ταφὴν τοῦ μεγάλου νεκροῦ ἡ κορυφὴ τοῦ ἀριστερᾶ τοῦ εἰσερχομένου εἰς τὸ Νεκροταφεῖον λόφου. Ἐκ τοῦ λόφου ἐκείνου ὁ πρῶτος υἱὸς τῆς Μάνης θὰ στέλλῃ τὸ μειδιάμα του εἰς τὰς προσφιλεῖς Ἀθήνας.

Ὁ στέφανος τῆς Βουλῆς ὄχι πολυτελής οὐδὲ μεγαλοπρεπής, ἀλλ' ἀξιοπρεπὴς τὴν θέαν, καὶ ὄλος ἐκ φυσικῶν ἀνθρώπων. Ζουμπουλιών, ἰων καὶ καμελιών, ὑπὸ μεγαλοπρεποῦς δὲ λευκῆς καὶ κυανῆς ταινίας κοσμοῦμενος, ὅπου χρυσοῖς γράμμασι γέγραπται: *'Αλεξάνδρω Κουμουνδι ἕρῳ ἢ Ἐθνικῇ Ἀντιπροσωπείᾳ.*

Τὸν στέφανον τοῦτον παραλαβόντες οἱ Βουλευταὶ ἀπὸ

τοῦ Βουλευτηρίου ὅπου προσεκλήθησαν τὴν 10ην ὥραν ἐν σώματι ἐπὶ κεφαλῆς ἔχοντες τὸν πρόεδρον μετέβησαν εἰς τὴν οἰκίαν.

Εἶχε καὶ τὸ ἐξίλαστήριον θυμὰ τῆς ἡ κηδεῖα, ὡς εἶχε τὰς ἀσφυξίας τῆς καὶ ἡ τοῦ Γαμβέττα. Ἀπὸ τοῖχου σκαρβαλωμένος τις πρὸς θεῖαν κατέπεσεν ἐπὶ τῶν μαρμάρων καὶ ἔμεινε νεκρός.

Ἀπὸ τοῦ φωτογραφείου Μωραΐτου ἐφωτογραφεῖτο κατὰ τμήματα ἡ ἀτελευτητος κηδεῖα.

Τὴν καρδίαν τοῦ μεγαλοκάρδου ἀνδρὸς ἐξήγαγον πρὸ τῆς ταφῆς οἱ ἱατροὶ κ. Λούης καὶ Κατερινόπουλος. Τὸν ἐγκέφαλον δὲν ἐπέτρεψεν ἡ οἰκογένειά του νὰ ἐξαχθῇ ὅπως ζυγισθῇ, χάριν τῶν ἐπιστημονικῶν τοιοῦτων ἐρευνῶν.

Η ΑΠΟΚΡΗΑ

Ἡ ἐν τοῖς ὁδοῖς βασιλεία τῆς Ἀποκρηάτικης τρέλλας προχθὲς καὶ τὸ Σάββατον ὑπῆρξε πλήρης, τιμῶσα τὴν νεαρὰν φαιδρότητα τῆς πρωτευούσης μας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὴν ἔθνικὴν φιλοτιμίαν. Ὁφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι παρὰ τὸν μήπω ἔτι ἀποδοθέντα εἰς τὴν γῆν νεκρὸν τοῦ διαπρεποῦς ἀνδρὸς, τοῦ ὁποῖου ἡ ζωὴ τὸσφ στενωῶς συνδέεται πρὸς τὴν ἔθνικὴν ἡμῶν ὑπαρξιν, ἀνεξαρτήτως πάσης ἄλλης σκέψεως, ἦτο λυπηρὰ διὰ τὸν εὐαίσθητον παρατηρητὴν ἡ προχθεσινὴ πανήγυρις τῆς πρωτευούσης μας, μαινάδος, τῆς ὁποίας τὸ θορυβωδὴς κρουόμενον τύμπανον κατέπνιγε τοὺς ἐπιβάλλοντας νεκρωσίμους ἤχους τῶν κωδῶνων. Ἄς ἐλπίζωμεν ὅτι αἱ ἀληθεῖς πρωτεύουσαι ἐν τοῖς συναίσθημασι τῶν ἔθνικῶν ἀπωλειῶν καὶ καθηκόντων, αἱ ἐπαρχίαι μας, δὲν ἐμμήθησαν τὴν ἐλαφρὰν πρωτεύουσάν μας.

Τὰ αὐτὰ τῆς πρώτης Κυριακῆς, ἀλλ' ἅπαντα εἰς τὸν ὑπερθετικὸν βαθμὸν ἰδοὺ ἡ τελευταία Κυριακὴ μας. Μόνον ὁ ἐν πάσῃ αὐτοῦ τῇ κλασικότητι κλεινὸς κωνοστός ἦτο ἐξαιρετικὴ δωρεὰ τῆς προχθὲς· ἀλλὰ συνετέλει καὶ οὗτος εἰς τὴν ὑπερθετικότητα, διότι ἐπιπασσόμενος ἀνηλεῶς ἐπὶ ἐνδυμάτων καὶ πῖλων καὶ γενεῶν καὶ ὑποδημάτων καθίστα ὄλους μασκαράδες, ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν. Ἡ συνώθησις ἦτο μεγαλητέρα εἰς ὄλους τοὺς δρόμους, ἀνερχομένη πρὸ τοῦ ζαχαροπλασταίου Παρθενῶνος εἰς τὴν ὑψίστην αὐτῆς ἔντασιν, ὅτε καθίστατο χρεῖα ἀγκῶνων καὶ ἀγκῶνων πρὸς δίοδον.

Μακροτέρα παράταξις πρὸ τοῦ Σολωνεῖου καὶ τοῦ Τσόχα καὶ τῶν Χαρτεῖων ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐνεδρευόντων, οἵτινες ἀποτελοῦντες καὶ τὴν βροχὴν ὁμοῦ τῆς ἀποκρηᾶς προσηγόμενον διὰ παρατεταμένης βοῆς καὶ ἔρρενον δι' ἐρθῶνων φασουλίων συνεχῆ σειρὰν τῶν παρερχομένων ἀμαξῶν, καὶ ἀνεδίδοντο καὶ κατερίπτοντο προχθὲς βροντωδέστερον καὶ βοῆ καὶ φασούλια· τὰ τελευταία ταῦτα κατεσπαρμένα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους πυκνότηα παρίστων βαθμηδόνεις τοὺς παραισθανομένους ὀφθαλμοὺς τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν, ἀπροσδοκῆτους διαστάσεις προσδε-

χόμενον τὸ φᾶσμα τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Τὰ ἐν ταῖς ἀμάξαις δομιὰ ἐποίκιλον εἰς χρώματα καὶ φιλοκαλίαν ἀπὸ τοῦ φωτεινοῦ λευκοῦ μέχρι τοῦ μυστηριώδους μέλανος· ἐνίοτε ὑπεραίνετο ἔξω τῆς προσωπίδος κανὲν μαγουλάκι ἀπὸ κρεμαν καὶ λαμουδάκι γαλακτομπούρεκο ἢ δύο τακεροὶ ὀφθαλμοὶ βαρυνθέντες τὸν κλωβὸν τῆς προσωπίδος· καὶ αἱ ἀποκαλύψεις ἐκίεναι ἐνέκλειον ὄλην τὴν χάριν τοῦ σκιάφωτος. Μακαρίτισαι τινες ἀμαξῆαι κατεφθαρμένοι καὶ σκοληκῶδρωτοι εἰς τὰς ὁποίας ἦσαν ἐξευγμένοι ἀντάξιοι Ἀχαμνῶντες, ἀπετέλουν τὴν ἐφεδρείαν ἐν τῇ χορείᾳ τῶν κακοτεριασμένων ἀδελφῶν των, φαιδρωτάτην ἀντίθεσιν ἀποτελοῦσαι. Ἀλλὰ καὶ τὰ κάρρα συνετέλουν φιλοτίμως εἰς τὴν κορυφῶσιν τοῦ θριάμβου τῆς τρέλλας· ἐκτὸς αὐτῶν ἡ εὐθυμία προσελάμβανε θηριώδεις, κατὰ τὴν ἔκφρασιν φίλου μας, ἐκφάνσεις, καὶ εἰς ἀπαισίας ὄψεις γανωμένων, καὶ μανιωδῆ πάταγον τοῦ ρταβουλίου. Ἐξαιρετικῶς εἰς ἐν τῶν κάρρων ἐφιλοξενεῖτο ὄλη ἡ παιδικὴ ἡλικία τῆς πτωχείας ἐν ἀπλήτῳ ἀπολαύσει μασκαρωμένη διὰ λευκῶν τινῶν ρακῶν, καὶ θορυβωδῶς περιφέρονσα τὴν τόσφ αὐτάρκη εὐδαμονίαν τῆς.

ΕΞ ΙΤΑΛΙΑΣ

Βάρσον, 1 Μαρτίου

Ἀνάστημα ὑψηλὸν, ἰσχυρότατος, νευρικὸς, μορφή ἐκφραστικὴ καρτερίας καὶ ἀποφασιστικότητος, ἡλικία περὶ τὰ πενήτηκοντα ἔτη, ἰδοὺ ὁ **Ζαναρδέλλης**, ὁ ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης.

Εἶνε νομομαθὴς· ἤρξατο τοῦ σταδίου του ὡς δικηγόρος· ῥήτωρ ἐκ τῶν μᾶλλον διακεκριμένων τοῦ ἰταλικοῦ κοινοβουλίου, ἔχων τὸν λόγον ταχύν, νευρωδῆ, ὀρμητικόν, αἰκινήτος ἐπὶ τοῦ βήματος, ἀστράπτων καὶ βροντῶν ὅταν ἀπ' αὐτοῦ ὑπερασπίζη τὸ δίκαιον τῆς ἐλευθερίας.

Διότι εἶνε δημοκρατικὸς· ὁ δημοκρατικώτερος τῶν κατεχόντων σήμερον τὴν κυβέρνησιν, χαρακτηριζόμενος ὑπὸ τῶν ἀντιπολιτευομένων μετροφορῶν ὡς ἐχθρὸς τῆς μοναρχίας καὶ ἐρυθρός.

Πατρίς του εἶνε ἡ ἡρωϊκὴ, ἡ σιδηρὰ, ἡ δημοκρατικὴ **Brescia**, διακριθεῖσα καθ' ὄλους τοὺς ἐθνικοὺς ἀγῶνας τῆς Ἰταλίας καὶ τοὺς πλείονας, κατ' ἀναλογίαν, μάρτυρας ὑπὲρ τῆς πατρίδος δούσα. Ὁ Ζαναρδέλλης, ὁ ἀντιπροσωπεύων αὐτὴν ἀπὸ πολλῶν βουλευτικῶν περιόδων, ὑπῆρξεν ἑθελοντῆς Γαριβαλδίνος. Τὸ 1879, ἐπὶ τοῦ ὑπουργείου Καῖρόλη ὑπουργοῦ τῶν ἐσωτερικῶν ὄντος τοῦ Ζαναρδέλλη, συνέβη ἡ κατὰ τοῦ βασιλέως ἀπόπειρα δολοφονίας ἐν Νεαπόλει, καθ' ἣν ὁ Καῖρόλης ἔσωσε τοῦ ἡγεμόνος τὴν ζωὴν, καλύψας αὐτὸν διὰ τοῦ σώματός του καὶ λαβὼν τὴν κατ' ἐκείνου κατευθυνομένην πληγὴν. Τότε ἡ ἀντιπολίτευσις τῶν μετροφορῶν δεινὸν ἐβόησε κατὰ τῆς θεωρίας τοῦ ὑπουργοῦ, ὅτι αἱ πολιτικαὶ ἀταξίαι ἀδύνατον καὶ ἀντισυνταγματικὸν καταντᾶ νὰ *προλαμβάνονται* καὶ ὅτι ἀρκεῖ νὰ *περιστέλλονται*. Ἡ κατακραυγὴ ὑπῆρξε μεγάλη, οἱ ἀντιπολιτευόμενοι κατηγόρουσαν σχεδὸν τὸν Ζαναρδέλλη ὡς ὑπαίτιον τοῦ ἀπειληθέντος δυστυχήματος, ἡ κοινὴ γνώμη, ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν τοῦ γεγονότος διατελοῦσα, παρεδέχετο τὸ *προλαμβάνειν* ἀντὶ τοῦ *περιστέλλειν* καὶ ὁ ὑπουργὸς ἔπεσεν· καὶ κατὰ τὸν χρόνον, καθ' ὃν διετέλεσε μακρὰν τῆς ἐξουσίας, εἰργασθῆ μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος καὶ εὐφρείας, συντάξας τὴν ἐκθεσιν ἐπὶ τοῦ νέου νόμου τῆς ἐκλογι-

κῆς μεταρρυθμίσεως, ὅστις ἀνέκαθεν ὑπῆρξε τὸ πρῶτον ἄρθρον τοῦ πολιτικοῦ αὐτοῦ προγράμματος. Ἦνε ἔργον θαυμάσιον κοινωνικῶν θεωριῶν καὶ πολιτικοῦ δικαίου ἢ ἐκθεσις αὕτη, ἐπικρατήσια καὶ ὑπὸ τῶν νομομαθῶν πάσης τῆς Εὐρώπης καὶ κατατάξασα τὸν Ζαναρδέλλην ἐν τοῖς πρώτοις αὐτῶν.

Ἄπο διετίας ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης διατελῶν, ἐπεξεργάσθη τὸν μεταρρυθμισθέντα ἐμπορικὸν κώδικα, καὶ τῶρα ἀσχολεῖται νὰ πράξῃ τὸ αὐτὸ ἐπὶ τοῦ ποινικοῦ. Ἰδοὺ ἄνθρωποι ἐργαζόμενοι ὑπὲρ τῆς πατρίδος των, κκ. ὑπουργοὶ τοῦ Τρικούπη!

Κατὰ τούτου ἀξίος ἀντίπαλος ἐπεξῆλθεν ὁ Καβαλόττης, διαμαρτυρούμενος κατὰ τῶν πιέσεων, ἃς ὑφίσταται ὁ τύπος ἐν Ἰταλίᾳ. Ὁ Καβαλόττης εἶχε δίκαιον ὡς ριζοσπάστης, καὶ οἱ λόγοι του ἐβασίζοντο ἐπὶ δύο ἢ τριῶν γεγονότων, κατασχέσεων ἐφημερίδων καὶ ὅμως εἶθε καὶ παρ' ἡμῖν, τῷ φιλελευθέρῳ βασιλεῖ, ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου νὰ ἦτο ὅση ἐν Ἰταλίᾳ. Καὶ ἐδῶ κάμνω μίαν ἐκβασιν—διότι μοῦ εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ ἐκφράσω τὴν ἐντύπωσιν, ἣν κατ' αὐτὰς ὑπέστην ἀναγινώσκων δύο φύλλα δύο ἐφημερίδων· τῆς μὲν ἰταλικῆς, τῆς δὲ ἑλληνικῆς· ἡ πρώτη ἐκδίδεται ἐν Νεαπόλει καὶ ἐπιγράφεται εἰρωνικῶς Ἡ Μοναρχία. Κτυπᾷ δεινότερα τὴν μοναρχίαν, κτυπᾷ τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν, κτυπᾷ φοβερῶς τὸν θρόνον· ἀλλὰ γράφεται ἀνδρικῶς, θαρραλέως καὶ ἀξιοπρεπῶς· ἡ κυκλοφορία ἐνός μόνον ἀριθμοῦ τῆς καταδικάζει τοὺς παραπονομένους ὅτι ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου ἐν Ἰταλίᾳ δὲν εἶνε ἀρκετή.

Ἡ ἄλλη, ἡ ἑλληνικὴ, ἐκδίδεται ἐν Ἀθήναις· εἶνε ἀκατανόμαστος· διότι καὶ τὸ ὄνομά της καὶ ἡ ὄψις της εἶνε προσβολὴ αἰματηρὰ, ἀπεχθὴς, μυσαρὰ κατὰ τῆς ἀγιοτάτης τῶν βασιλισσῶν, τῆς ἠθικῆς· εἶνε δολοφονία ἀτιμῆς τῆς αἰδοῦς. Ἄν μία ἐφημερίς ἐν Ἀθήναις τολμήσῃ ν' ἀναμνήσῃ περιληπτικῶς εἰς τὸν βασιλέα τὴν ἀρχὴν τοῦ σταδίου τοῦ ἀπτραπιαῖα ἐπέρχεται κατ' αὐτῆς ἡ κατάσχες, ἡ φυλάκισις, τὸ ξύλο· ἀλλ' αἱματοκυλίσταί καὶ τι ἱερώτερον τοῦ θρόνου καὶ τῆς βασιλείας, καὶ τι ὑψηλότερον παντὸς ἀνθρώπου ἀξιώματος, ἡ ἠθικὴ, ἡ αἰδώς, ἡ τιμὴ καὶ ἡ πολιτεία ἡ ἐπίσημος, ἡ ἀστυνομία, ἡ ἀρχὴ γίνονται συνένοχοι ἐπιτρέπουσαι τὸ καγούργημα. Ἦνε ἀδύνατον νὰ μὴ φρίξῃ τις ἀναγινώσκων τὴν ρυπαρὰν ἀκατανόμαστον ἐκείνην πορνογραφίαν. Ὁ λόγος εἶνε τὸ ἐνδυμα, ὅπερ ἀφ' ἐαυτῆς ἐκλέγει ἡ ψυχὴ· καὶ αἱ ψυχὰι τῶν γραφόντων ἐκείνην πρέπει νὰ ἦνέ τι τὸ ἀπεχθές, βρωμερὸν, κακοῦργον, ἀνανδρον, σεσηπυῖαι, καὶ ὅμως οἱ ἐξ αὐτῶν ὡς πύον ἐκρέοντες λόγοι, τυπῶνται καὶ ἀναγινώσκονται αὐτοῦ, ἐν Ἀθήναις!

Δυστυχισμένη πατρίς!

Καὶ ὅμως μεταξύ τῶν μυσαρῶν ἐκείνων γραμμῶν λανθάνει μία παρηγορία διὰ τὸν ἀναγνώστην· οἱ γράφοντες ὁμοίως ἀτιμίαι δὲν εἶνε Ἕλληνες· βέβαιον ὅτι ἀποτελοῦσι τὸ κατώτερα στρώματα τῆς κλάσεως ἐκείνης τῶν ἐπιηλῶδων, ἧτις, συνενοχοὺς ἔχουσα τοὺς κυβερνῶντας, λυμαίνεται σήμερον τὴν Ἑλλάδα· ὅπου οἱ χρυσοκάνθαροι, ὅπου ὁ Καλλιγᾶς ὑπουργός, φυσικὸν τὸ φύτρωμα τοῦ ὑψηλοτέρου αὐτοῦ δημοσιογραφικοῦ μύκητος· δὲν τοῖς ἀρκεῖ ὅτι λυμαίνονται τὰ βαλάντια καὶ τὴν ζωὴν σας, ὄχι· θέλουν καὶ τὴν τιμὴν.

Ἄς ἐπανέλθωμεν ἐν Ἰταλίᾳ.

Μετὰ τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης ὑπουργείου, ἐπηκολούθησεν ἐν τῇ Βουλῇ βρα-

χεῖα ἐτι συζήτησις ἐπὶ τοῦ μὴ περιαιθέντος τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν, καὶ εἰδικῶς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν ἵππων, ἐφ' οὗ ὠμίλησάν τινες εἰδικοί

Μετὰ ταῦτα ὁ ἐκ Τοσκάνης βουλευτὴς Φερδινάνδος Μαρτίνης ἀνέγνω τὴν ἐκθεσιν ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ ὑπουργείου τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως. Ἐκ τούτου δύο τινὰ σημειῶ τὰ ἐνδιαφέροντα. Ἡ Ἰταλία δαπανᾷ ἐτησίως διὰ τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν 30 ἑκατομμύρια φράγκων· ἡ ἀναλογία τῶν ἀγγραμμάτων ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ εἶνε 54 ο).
Μεταξὺ ἄλλων ρητόρων ἔλαβε τὸν λόγον ἐν τῇ συζητήσει ταύτῃ ὁ δημοκρατικὸς βουλευτὴς Ἰωάννης Βουλο, καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ Νεαπόλεως. Ὁ λόγος του ὑπῆρξεν, ὡς πάντοτε, λαμπρός· ἐζήτησε τὴν ἀναμόρφωσιν ὁλοκλήρου τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος· τὴν ἐνθάρρυνσιν τῶν ὠραίων τεχνῶν καὶ μάλιστα τῆς ἐθνικῆς ἐξ αὐτῶν, τῆς μουσικῆς κλπ.

Τὸ θέμα τῆς ἡμέρας εἶνε αἱ ἐν Κατάνη ταραχαὶ, λαμβάνουσαι χαρακτῆρα καθαυτὸ στάσεως. Πρόκειται περὶ ἐφαρμογῆς τῶν διαφορικῶν τιμολογιῶν ἐπὶ τῶν σιδηροδρομικῶν μετακομίσεων, ἧτις θὰ στρέψῃ τὴν κυρίαν τῆς νήσου ἐξαγωγὴν, τὴν τοῦ θεῖου, ἀπὸ τοῦ λιμένος τῆς Κατάνης πρὸς τὸν τῆς Μεσσίνης· ἡ Κατάνη οὕτω βλάπτεται μεγάλως. Ἄμα τῇ ἀγγελίᾳ ὅτι ὁ πρωθυπουργὸς ἀπεφάσισε τὴν ὑπὲρ τῆς Μεσσίνης μεταρρύθμισιν ταύτην, ὅλος ὁ Καταναῖος λαὸς ἀνευ διακρίσεως τάξεως ἐξηγέρθη διαμαρτυρούμενος καὶ εὐθύ· προβαῖνον καὶ εἰς τὰ πράγματα, διότι κατεστράφη μία μεγάλη ἐν τῇ πόλει σιδηροδρομικὴ γέφυρα, αἱ σιδηραὶ τροχαὶ συνετρίβησαν, ὁ σιδηροδρομικὸς σταθμὸς ἐλεηλατήθη· τὰ κατασκήματα διατελοῦσι κεκλεισμένα, οἱ πολῖται ἀποφασισμένοι εἰς ἀντίστασιν καὶ ἀπὸ τῶν ἐγγυτέρων σημείων ἐν σπουδῇ συλλέγεται καὶ ἀναχωρεῖ ἐπὶ τὴν Κατάνην οὐκ ὀλίγος στρατός. Τίς οἶδε ποῦ θὰ τελειώσῃ ἡ πα νήρις αὐτή.

A. G. H.

Τὸ ἀρωματικώτερον

Τ Σ Α Ι

μόνον εἰς τὸ ἐπὶ τῆς Λεωφόρου Πανεπιστημίου
ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ «ΥΓΙΕΙΑ»

Νικολάου Α. Βασιλειάδου

δύνασθε νὰ τὸ εὑρητε, κομισθὲν ἐσχάτως ἐκ Ρωσσίας εἰς πακέτα καὶ πολυόμενον ὄχι ἀκριδᾶ.

Τὸ ἀρωμὰ τοῦ μεθύει — Ἡ θέριμη του εἶναι ὕλη ὑγεία.

ΧΑΡΤΟΠΟΛΙΩΝ

ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ

Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ, μετὰ τῶν ἐμπορικῶν Γαβᾶλᾶ καὶ Κοκοροπούλου.

Ἄρα τὰ εἶδη γραμμῆς ὕλης. — Ἐπισκεπτήρια γαλλογραφημένα καὶ ἄλλα τῆς στιγμῆς. — Σφραγίδες καὶ ἐπικεφαλίδες, χρομολιθογραφημένας καὶ μὴ. — Μόνη ἀποθήκη τῶν ἐμπορικῶν ἱκανοτήτων τοῦ διεθνούς φήμις Καταστήματος τοῦ EDLER καὶ CRISHE τοῦ Ἄνυδερου. — Ἡ Μόνη ἀποθήκη τοῦ περσικοῦ σιγαροχάρτου ZOB. Πρὸς δὲ

ΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΦΑΚΕΛΟΠΟΙΕΙΟΝ.